

УДК 72.01

ПІДХОДИ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВПОРЯДКУВАННЯ ВНУТРІШНІХ ДВОРІВ ІСТОРИЧНОГО МІСТА ЧЕРНІВЦІ

ВАТАМАНЮК Наталія

Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна
nata.vata12@gmail.com

В роботі розглянуто питання збереження та впорядкування внутрішніх дворів історичного міста Чернівці.

Ключові слова: внутрішні двори, історичне місто, історичне середовище, дизайн, планувальна організація.

ВСТУП

Історичне місто Чернівці, яке володіє історико-культурним потенціалом, потребує захисту і збереження архітектурно-просторових і художніх якостей історичного середовища. Внутрішні двори, як один із елементів міського середовища, часто не відповідають вимогам сучасного життя, що знижує їх функціональне і естетичне навантаження. Як наслідок, у безперервному розвитку міста – просторовому та історичному – неминуче виникає проблема конфліктної взаємодії історично-сформованої забудови, нових сучасних будівель і елементів середовища.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Чернівці – це місто, яке володіє унікальною історичною пам'яткою архітектури, Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича (колишньою Резиденцією митрополитів Буковини та Далмації), яка була включена ЮНЕСКО в червні 2011 року до Списку Всесвітньої культурної спадщини. З кожним роком збільшується кількість туристів, які відвідують місто, і все гостріше стає потреба переглянути сформований підхід до організації середовища. У зв'язку з цим необхідно знайти нові підходи до використання ландшафтної архітектури для досягнення як індивідуальності середовища, так і збереження архітектурної спадщини.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Поняття внутрішньоквартальних просторів характеризується топологічним взаєморозташуванням архітектурних об'єктів і просторів в системі міста, визначає їх розташування відносно меж кварталу, що формуються фізичними спорудами і іншими урбаністичними бар'єрами і зонами обмеженого доступу [1].

Середмістя Чернівців із визначеними межами буферної зони об'єкта культурної спадщини ЮНЕСКО має значною мірою закриту по периметру блочну забудову. В основному замкнутий забудований периметр чітко розрізняє громадські території вулиць і площ від приватного житлового сектору у будівлях, що виходять на вулиці, робочі зони, а також зони відпочинку у дворах. Внутрішні двори формуються щільною периметральною забудовою окремих будинків чи цілих кварталів. В окремих публічно доступних дворах розташовані офіси, майстерні, промислові приміщення та склади, тому щільність забудови в центрі старого міста дуже висока [1].

Досліджуючи внутрішні простори історичного центру Чернівців можна провести диференціацію внутрішніх подвір'їв за їх призначенням: загального користування (громадського чи адміністративного характеру, та ін.) та приватного (житлового характеру). Дані простори також можна охарактеризувати за доступністю та відкритістю для мешканців: замкнутий, напівзамкнутий, перетікаючий та деградований.

Сьогодні в міському просторі історичного центру Чернівців можна виокремити такі проблеми:

- крім жителів дворами користуються співробітники офісних і адміністративних будівель, розташованих в кварталі, відвідувачі магазинів і кафе;
- дворові території центру міста активно використовуються для проїзду і паркування автомобілів;
- наявна висока частка не заасфальтованих ділянок, що в літній час служить причиною ефекту «теплового острова» і знижує рівень мікроклімату всередині дворів;
- двори підтоплюються за відсутності дренажних систем і за відсутності якісної системи збору дощових вод;
- найчастіше історичні будівлі, що розташовані у дворах, або не проглядаються з вулиць, або огорожі дворових територій ускладнюють до них доступ для городян та туристів [0].

Для вирішення цих проблем можна звернутись до дизайну міського середовища, який би виступав в ролі посередника між історично-сформованим міським середовищем і запитами сучасного життя, вирішуючи, в силу своєї динамічності, проблему взаємовідносин між цими явищами. Міський дизайн передбачає формування елементів середовища не тільки з точки зору користі і естетичних якостей, а й з точки зору процесу функціонування. В цьому аспекті пропонуються наступні можливі рішення проблем [4]:

- включення нових елементів дизайну (вуличних меблів), виконаних в традиційних або близьких за властивостями матеріалах, формах, кольорах;

- використання співмасштабних історичній забудові малих архітектурних форм (альтанок, фонтанів, скульптур та ін.);

- організація і зонування внутрішньоквартальних просторів за рахунок суцільного або фрагментарного мощення, зелених огорож з живоплоту;

- заміна чужорідних елементів на менші за розмірами або маскування немасштабних об'єктів за допомогою різних покриттів (прозорих, дзеркальних, перфорованих та ін.);

- створення перехідних зон між традиційними і чужорідними елементами за допомогою мощення, а також збереження традиційного контуру («сліди» місця);

- захист компонентів ландшафту від несприятливих впливів за допомогою елементів дизайну, озеленення дахів та інших поверхонь;

- створення кліматично-комфортних місць, додаткових укриттів, затінення за допомогою елементів дизайну;

- обмеження доступу людей або транспорту, розподіл небезпечних ділянок і потоків руху, акцентування кордонів за допомогою елементів дизайну та ін.

ВИСНОВКИ

Таким чином, першочерговим завданням дизайну стає не тільки проектування різних елементів, а й вивчення міста в його потенціальному розвитку, переосмислення його природи з метою створення нових властивостей і характеристик міського простору, де домінуючою матерією виявляється індивідуальність середовища, а саме історично сформована територія дворів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербич К. А. Топологическое определение внутриквартального пространства. *Містобудування та територіальне планування*. 2012. Вип. 45(1). С. 147-151.
2. Чернівці 2030. Інтегрована концепція розвитку міста. URL: https://drive.google.com/file/d/1CJYT9N4_vQ9-Mfdyiniigw9jjQcWt_07/view
3. Ватаманюк Н.Ю. Актуальні проблеми внутрішньоквартальних просторів в історичній забудові (на прикладі міста Чернівці). *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2018. Вип.52. С. 174-180.
4. Нагорний П.А. Дизайн архітектурного середовища історичних кварталів міста: автореф. дис. ... канд. архітектури. Харків, 2004. 23 с.

VATAMANIUK N. APPROACHES TO SAVING OF PRESERVATION AND ORGANIZATION OF THE COURTYARDS OF HISTORICAL CITIES

The paper deals with the preservation and ordering of the inner courtyards of the historic city of Chernivtsi.

Key words: courtyards, historical town, historical environment, design, planning organization.